

**Aneks do programu nauczania języka angielskiego
dla kursu początkowego i kontynuacyjnego gimnazjum (klasy I – III)
do nowej podstawy programowej
dotyczący egzaminu z języka angielskiego na poziomie podstawowym i rozszerzonym od 2012r.**

Przygotowanie do egzaminu gimnazjalnego.

Opracowano w oparciu o:

- Rozporządzenie MEN z dn. 23.12.2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowywania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 4, poz. 17 z 2009 r.) - zawiera m.in. opis wymagań egzaminacyjnych,
- Rozporządzenie MEN z dn. 30.04.2007 w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 z 2007 z późn. zm., w tym. Z Rozp. MEN z 20.08.2010, Dz. U. Nr 156, poz. 1046) - zawiera m.in. opis struktury egzaminu gimnazjalnego, zasad jego organizacji i przeprowadzania,
- Informator o egzaminie gimnazjalnym przeprowadzanym od roku szkolnego 2011/2012 opracowany przez CKE,

Opis egzaminu.

Egzamin z zakresu języka obcego nowożytnego, zwany dalej egzaminem z języka obcego lub egzaminem, został wprowadzony do gimnazjum w roku szkolnym 2008/2009 i stanowi trzecią część egzaminu gimnazjalnego. Od roku 2011/2012 jest on przeprowadzany na zmienionych zasadach i obejmuje dwa poziomy: podstawowy i rozszerzony.

W zakres egzaminu wchodzi wiadomości i umiejętności językowe opisane w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla trzeciego etapu edukacyjnego. W myśl zasady komunikatywności przyjętej w podstawie, poszczególne zadania w zestawie egzaminacyjnym mogą też odnosić się do wymagań określonych na wcześniejszych etapach kształcenia.

Uczeń przystępuje do trzeciej części egzaminu gimnazjalnego z tego języka, którego uczył się w szkole jako przedmiotu obowiązkowego. Egzamin jest przeprowadzany w odrębnym dniu, w formie pisemnej i ma dwa poziomy: podstawowy i rozszerzony. Obie części egzaminu trwają po 60 min.

Zadania egzaminacyjne na poziomie podstawowym odpowiadają wymaganiom określonym w podstawie programowej dla poziomu III.0. Zadania egzaminacyjne na poziomie rozszerzonym sprawdzają spełnienie wymagań określonych w podstawie programowej dla poziomu III.1.

Egzamin z języka obcego na poziomie podstawowym jest obowiązkowy dla wszystkich uczniów¹. Uczniowie, którzy kontynuują naukę pierwszego języka obcego od szkoły podstawowej, obowiązkowo zdają egzamin na dwóch poziomach: podstawowym i rozszerzonym. Egzamin na poziomie rozszerzonym mogą zdawać również inni uczniowie, nawet jeżeli nie spełniają warunku kontynuacji nauki tego języka, a którzy chcą sprawdzić poziom swoich umiejętności językowych.

¹ Poza wyjątkami określonymi w §37 ust. 1, 2, 3, 4 oraz §38 ust. 2, 3 Rozporządzenia MEN z dn. 30.04.2007 w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych

W celu przystąpienia do trzeciej części egzaminu gimnazjalnego należy złożyć pisemną deklarację wyboru języka obcego. Deklarację składa rodzic (prawny opiekun) dyrektorowi gimnazjum, nie później niż 20 września roku szkolnego, w którym gimnazjalista przystępuje do egzaminu. W deklaracji zawarta jest informacja o zamiarze przystąpienia ucznia do egzaminu na poziomie rozszerzonym obowiązkowo, w sytuacji kontynuacji nauki języka po szkole podstawowej lub fakultatywnie, gdy zdający i rodzice (prawni opiekunowie) wyrazili taką chęć. Rodzic (prawny opiekun) może wskazać w deklaracji język (spośród nauczanych obowiązkowo w klasie zdającego), który uczeń będzie zdawał na egzaminie, przy zachowaniu zasady, że zdający rozwiązuje na obu poziomach zadania z tego samego języka.

Przystąpienie do egzaminu z języka obcego jest warunkiem ukończenia gimnazjum, ale nie określa się minimalnego wyniku, jaki zdający winien uzyskać. Dlatego też egzaminu nie można nie zdać. Wyniki egzaminu podawane są w skali procentowej oraz centylowej.

Z obowiązku przystąpienia do egzaminu są zwolnieni laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych oraz laureaci konkursów przedmiotowych o zasięgu wojewódzkim lub ponadwojewódzkim. Zwolnienie ucznia z egzaminu jest równoznaczne z uzyskaniem z egzaminu najwyższego wyniku.

Z obowiązku przystąpienia do egzaminu z języka obcego na poziomie rozszerzonym są zwolnieni uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim. Uczniowie ci mogą zdawać egzamin na poziomie rozszerzonym na wniosek rodziców (prawnych opiekunów), którzy deklarują przystąpienie ucznia do egzaminu w trzeciej części na poziomie rozszerzonym.

Wyniki egzaminu z języka obcego na poziomie rozszerzonym są po raz pierwszy brane pod uwagę przy rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych w roku 2018/2019².

Struktura zestawów egzaminacyjnych i procentowy udział punktów w egzaminie.

Zestaw zadań egzaminacyjnych z języka obcego na poziomie podstawowym i na poziomie rozszerzonym obejmuje cztery części. Części te są różne dla poszczególnych poziomów i nie są jasno wyodrębnione w żadnym z arkuszy. Dokładną strukturę obu arkuszy egzaminacyjnych wraz z kluczowymi różnicami między poziomami przedstawia poniższa tabela.

	Poziom Podstawowy		Poziom Rozszerzony	
Czas trwania	60 minut		60 minut	
Poziom językowy	A2		A2+	
Zakres tematyczny/umiejętności	Określone w podstawie programowej III.0.		Określone w podstawie programowej III.1.	
Rozumienie ze słuchu	3-4 zadania w czasie 10 min.	30%	2-3 zadania w czasie 12 min.	25%
Rozumienie tekstów pisanych	3-4 zadania	30%	3-4 zad.	25%
Znajomość środków językowych	2-3 zad.	15%	2-3- zad.	25%
Znajomość funkcji językowych		25%		
Wypowiedź pisemna				25%
Typ zadań	Tylko zamknięte		Zamknięte i otwarte	

² §6 Rozporządzenia MEN z 20.08.2010 Dz. U. Nr 156, poz. 1046 zmieniającego rozporządzenie z dn. 30.04.2007 w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych

Przygotowując uczniów do egzaminu z języków obcych należy pamiętać, że podstawowe różnice między egzaminem na poziomie podstawowym i rozszerzonym wynikają z różnic w założeniach dotyczących osiągnięć uczniów zawartych w podstawie programowej. Uczniowie przystępujący do egzaminu na poziomie rozszerzonym muszą zmierzyć się w obszarze rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstów pisanych z:

- szerszym zakresem tematycznym tekstów,
- większą różnorodnością środków językowych w tekstach,
- bardziej urozmaiconymi typami tekstów,
- dłuższymi tekstami o nieznacznie większym stopniu złożoności,
- szybszym tempem czytania tekstów w zadaniach sprawdzających umiejętność słuchania ze zrozumieniem.

Sprawdzane umiejętności	Typowe zadania egzaminacyjne	
	Poziom Podstawowy	Poziom Rozszerzony
Rozumienie ze słuchu	<ul style="list-style-type: none"> • zadania wielokrotnego wyboru z opcją odpowiedzi w formie ikonograficznej • zadania typu prawda/fałsz • zadania na dobieranie, np.: ulubionych sportów, prezentów gwiazdkowych, etc. do osób 	<ul style="list-style-type: none"> • zadania wielokrotnego wyboru, • zadania typu prawda/fałsz • zadania na dobieranie zdań do wypowiedzi
Rozumienie tekstów pisanych	<ul style="list-style-type: none"> • zadania wielokrotnego wyboru • zadania typu prawda/fałsz • zadania na dobieranie np. tekstów o podobnej tematyce do profilu osób, przy czym dwa profile osób pasują do jednego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zadania wielokrotnego wyboru • zadania typu prawda/fałsz • zadania na dobieranie np. zdań do luk, ofert do osób i nagłówków do akapitów
Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> • zadania wielokrotnego wyboru • zadania na dobieranie wyrazów do luk 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnianie luk podanymi wyrazami w odpowiedniej formie • parafraza zdań • tłumaczenie fragmentów zdań na język obcy • układanie fragmentów zdań z podanych elementów leksykalnych
Znajomość funkcji językowych	<ul style="list-style-type: none"> • zadania wielokrotnego wyboru, np. uzupełnianie brakujących wypowiedzi w minidialogach, przez wybranie opcji A, B lub C, zawierającej pełne zwroty lub wybieranie właściwej reakcji do sytuacji opisanej w języku polskim • zadania na dobieranie reakcji do nagranych wypowiedzi 	
Wypowiedź pisemna		krótki tekst użytkowy (50-100 słów) typu: <ul style="list-style-type: none"> • list prywatny • wiadomość • e-mail • pocztówka z elementami: opisu,

		relacjonowania, zaproszenia, wyrażania i uzasadniania opinii i uczuć itp., zgodnie ze szczegółowymi wskazówkami w poleceniu
--	--	---

Zadania egzaminacyjne na poziomie rozszerzonym sprawdzają także szerszy zakres umiejętności językowych, w tym umiejętność tworzenia krótkiej wypowiedzi pisemnej. Ponadto, znajomość środków językowych na poziomie rozszerzonym jest sprawdzana produktywnie, nie tylko receptywnie. Oznacza to, że zdający musi zastosować odpowiednie struktury leksykalno-gramatyczne, nie tylko wskazać właściwą formę spośród kilku podanych.

Klasyfikację typowych zadań egzaminacyjnych na poziomie podstawowym i rozszerzonym przedstawiono w poniższej tabeli.

Przygotowanie uczniów do egzaminu.

Przygotowanie uczniów do egzaminu z języków obcych rozpoczyna się już w pierwszej klasie gimnazjum. Nauczyciel stopniowo wprowadza zadania typowe dla egzaminu, wskazuje jakie umiejętności muszą posiadać uczniowie, by poprawnie rozwiązać poszczególne zadania, a także omawia kryteria punktowania i oceniania zadań egzaminacyjnych.

Metody nauczania stosowane na zajęciach muszą jednak uwzględniać nie tylko ćwiczenie strategii egzaminacyjnych, ale i ogólne rozwijanie kompetencji językowych.

Ponadto należy podkreślić, że w wielu oddziałach klasowych przygotowanie uczniów do trzeciej części egzaminu gimnazjalnego musi być prowadzone dwutorowo, z uwzględnieniem różnicy w zakresie treści i umiejętności określonych w podstawie programowej dla poziomu III.0 i III.1.

- Treści nauczania dla poziomu III.0.

Zagadnienia – tematy egzaminacyjne – odpowiadają treściom zawartym w większości podręczników, które są oparte na nowej podstawie programowej oraz są rekomendowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Przygotowując uczniów do egzaminu z języka obcego na poziomie podstawowym należy zwrócić uwagę na węższy zakres struktur leksykalno-gramatycznych i słownictwa, które uczniowie muszą opanować. Ponadto trzeba pamiętać, że w czasie egzaminu nie ma możliwości korzystania ze słowników. Nauczyciel jest zatem zobowiązany do stosowania w czasie zajęć metod i technik nauczania służących wprowadzaniu, utrwalaniu i wzbogacaniu słownictwa.

- Treści nauczania dla poziomu III.1.

Zakres treści, które musi opanować uczeń przygotowujący się do egzaminu z języka obcego na poziomie rozszerzonym obejmuje wszystkie treści sformułowane w podstawie programowej dla poziomu podstawowego oraz dodatkowo następujące zagadnienia:

- a) w obrębie struktur leksykalno-gramatycznych:
 - przekazywanie informacji podanej przez osobę trzecią,
 - wyrażanie skutku, warunku i celu,
 - przekazywanie opinii osób trzecich,
 - udzielanie zezwolenia pod określonym warunkiem,
- b) w obrębie słownictwa:
 - cechy charakteru,
 - okresy życia człowieka,

- święta i uroczystości,
- styl życia, konflikty i problemy w rodzinie,
- przygotowanie posiłków,
- reklama,
- hotele i wycieczki,
- twórcy kultury i ich dzieła,
- media,
- sport wyczynowy,
- higieniczny tryb życia i uzależnienia,
- nauka: odkrycia naukowe i wynalazki,
- obsługa podstawowych urządzeń technicznych,
- technologie informacyjno-komunikacyjne,
- zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego,
- klęski żywiołowe,
- życie społeczne: konflikty i problemy społeczne, przestępczość.

W czasie egzaminu na poziomie rozszerzonym nie ma możliwości korzystania ze słowników. Zadaniem nauczycieli jest zatem organizowanie procesu dydaktycznego w sposób, który umożliwi uczniom efektywną naukę słownictwa oraz zmotywuje ich do praktycznego stosowania zdobytej wiedzy, także w zadaniach typowo egzaminacyjnych.

Umiejętności ucznia na poziomie III.0.

Na poziomie podstawowym nauczyciele pomagają uczniom doskonalić następujące główne umiejętności językowe i strategie egzaminacyjne:

- rozumienie ze słuchu bardzo prostych, krótkich tekstów autentycznych i adaptowanych typu: instrukcje, komunikaty i ogłoszenia, czytanych przez rodzimych użytkowników języka oraz artykułowanych powoli i wyraźnie w standardowej odmianie języka,
- rozumienie krótkich, prostych tekstów autentycznych i adaptowanych w formie pisemnej takich jak: napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy i proste teksty narracyjne,
- uważne czytanie instrukcji,
- rozpoznawanie, dobieranie i wskazywanie odpowiednich środków leksykalno gramatycznych spośród kilku podanych, w celu właściwego reagowania językowego w typowych sytuacjach życia codziennego,
- rozpoznawanie, wskazywanie i dobieranie odpowiednich funkcji językowych w celu właściwego reagowania językowego w sytuacjach typowych, wyrażonych w języku angielskim i polskim,
- rozwiązywanie zadań: wielokrotnego wyboru (z opcją odpowiedzi w formie ikonograficznej), prawda/fałsz, na dobieranie (także w wersji, w której dwie odpowiedzi pasują do jednego tekstu).

Umiejętności ucznia na poziomie III.1.

Przygotowanie ucznia do egzaminu z języka obcego na poziomie rozszerzonym polega na kształceniu między innymi takich głównych umiejętności językowych i strategii egzaminacyjnych, jak:

- rozumienie ze słuchu prostych, krótkich tekstów autentycznych i adaptowanych typu: instrukcje, komunikaty i ogłoszenia, czytanych nieznacznie szybciej przez rodzimych użytkowników języka i artykułowanych wyraźnie w standardowej odmianie języka,
- rozumienie prostych tekstów autentycznych i adaptowanych w formie pisemnej takich jak: napisy informacyjne, listy, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, teksty narracyjne, instrukcje obsługi i proste artykuły prasowe,
- tworzenie krótkiego (50 – 100 słów) tekstu użytkowego jak na przykład: list prywatny, e-mail, wiadomość lub pocztówka, z elementami opisu, relacjonowania, zapraszania, wyrażania i uzasadniania opinii i uczuć, itp., zgodnie ze szczegółowymi wskazówkami zawartymi w poleceniu,
- uważne czytanie instrukcji,
- poprawne stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych niezbędnych do właściwego reagowania językowego w typowych sytuacjach życia codziennego,
- rozwiązywanie zadań wielokrotnego wyboru, prawda/fałsz, na dobieranie oraz zadań polegających na: uzupełnianiu luk, parafrazowaniu zdań, tłumaczeniu fragmentów zdań na język obcy i układaniu fragmentów zdań z podanych elementów leksykalnych,
- przekazywanie w języku obcym informacji sformułowanych w języku polskim.

W czasie zajęć przygotowujących do egzaminu z języka obcego na poziomie podstawowym i rozszerzonym uczniowie powinni mieć możliwość doskonalenia umiejętności rozumienia ze słuchu, najlepiej przez wykorzystanie różnych rodzajów nagrań z mówcami posługującymi się różnymi odmianami języka. By proces przygotowania do egzaminu był jak najbardziej efektywny, należy unikać techniki słuchania nagrania z jednoczesnym śledzeniem jego tekstu oraz wielokrotnego odtwarzania nagrania w czasie zajęć. W celu pomocy uczniom w przygotowaniu się do egzaminu, nauczyciele wykonujący w czasie zajęć ćwiczenia podręcznikowe z zakresu rozumienia ze słuchu powinni je modyfikować, dostosowując ich formę do formy zadań egzaminacyjnych z zakresu słuchania na każdym z poziomów egzaminu.

Przygotowanie uczniów do umiejętności odbioru tekstu pisanego na obu poziomach nakłada na nauczycieli obowiązek wdrażania na zajęciach edukacyjnych stosownych zadań polegających szczególnie na: określaniu głównej myśli tekstu/akapitu, określaniu nadawcy i odbiorcy tekstu oraz intencji rozmówcy. Zadania sprawdzające te umiejętności sprawiają bowiem uczniom najwięcej trudności (co wynika z analizy wyników trzeciej części egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w województwie kujawsko-pomorskim w 2010 roku oraz z badań kompetencji językowych prowadzonych w gimnazjach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2008 i 2009).

W procesie przygotowania uczniów do egzaminu z języków obcych nie można pominąć regularnego wprowadzania na zajęciach środków i funkcji językowych oraz ćwiczenia ich w zadaniach typowo egzaminacyjnych. Przygotowując uczniów do egzaminu na poziomie podstawowym nauczyciel powinien zwrócić szczególną uwagę na kształcenie umiejętności w zakresie podobieństw i różnic w sposobie wyrażania funkcji językowych w języku polskim i obcym. Znajomość tych zagadnień została uwzględniona w podstawie programowej w wymaganiach szczegółowych dotyczących świadomości językowej oraz reagowania na wypowiedź w formie ustnej i pisemnej. Zadaniem nauczyciela przygotowującego uczniów do egzaminu na poziomie rozszerzonym jest natomiast zapoznanie uczniów z typami zadań egzaminacyjnych i techniką ich rozwiązywania, a następnie odnoszenie poszczególnych struktur leksykalno-gramatycznych omawianych na zajęciach do typów tych zadań.

Bardzo ważną umiejętnością egzaminacyjną na poziomie rozszerzonym jest także pisanie. Dobre przygotowanie uczniów do egzaminu w tym zakresie powinno przebiegać etapowo, z uwzględnieniem między innymi:

- wprowadzania lub przypominania struktury oraz zwrotów charakterystycznych dla obowiązujących form wypowiedzi pisemnej,
- pisania w grupach,
- zapisywania tekstu na tablicy,
- wspólnego analizowania treści tekstu pod kątem zgodności z poleceniem umieszczonym w zadaniu,
- weryfikowania poprawności językowej tekstu,
- wzbogacania treści,
- wspólnego oceniania tekstu według obowiązujących kryteriów egzaminacyjnych,
- samodzielnego pisania.

Kolejność wymienionych etapów może ulegać zmianie w zależności od zastosowanych przez nauczycieli metod i form pracy na zajęciach.

Warto w tym miejscu podkreślić, że na poziomie rozszerzonym procentowy udział punktów w egzaminie w każdym obszarze testowania (tzn. rozumienie ze słuchu, rozumienie tekstów pisanych, znajomość środków językowych, pisanie) wynosi 25%. Oznacza to, że przygotowanie uczniów do egzaminu na poziomie rozszerzonym powinno polegać na równomiernym ćwiczeniu wszystkich sprawności.

Na poziomie podstawowym, najwięcej czasu powinno się poświęcić ćwiczeniu umiejętności rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstów pisanych (udział punktów dla każdej z tych sprawności wynosi 30%). Mniejszy udział procentowy punktów w egzaminie przypada zadaniom sprawdzającym znajomość funkcji językowych (25%) i środków językowych (15%). Stąd też ćwiczeniu przed egzaminem tych dwóch sprawności można poświęcić nieco mniej czasu. Oczywiście ostateczną decyzję o sposobie przygotowania uczniów do egzaminu podejmuje nauczyciel, uwzględniając poziom umiejętności językowych uczniów.

Ważnym celem zajęć przygotowujących uczniów do trzeciej części egzaminu gimnazjalnego na obu poziomach jest doskonalenie strategii egzaminacyjnych oraz technik rozwiązywania zadań egzaminacyjnych. Jak wynika z analizy wyników egzaminu z języków obcych w 2010 roku przygotowanej przez Kujawsko-Pomorskie Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, nauczyciele powinni pracować z uczniami nad kształceniem lepszych umiejętności w zakresie:

- czytania poleceń ze zrozumieniem,
- kontroli czasu przeznaczanego na rozwiązywanie zadań egzaminacyjnych,
- koncentracji uwagi na zadaniu,
- ogólnego odbioru tekstów pisanych i słuchanych bez skupiania uwagi na szczegółach,
- eliminowania strategii dosłownego tłumaczenia zwrotów z języka obcego na język polski i odwrotnie,
- stosowania wiedzy ogólnej

Wzmocnieniem motywacji do systematycznego i efektywnego przygotowania uczniów do egzaminu będzie wprowadzanie treści egzaminacyjnych w odniesieniu do sytuacji życia codziennego. Dzięki temu uczniowie nabędą świadomości, że nauka języka nie polega jedynie na zdobywaniu sprawności typowo egzaminacyjnych, a na nabywaniu umiejętności przekazywania informacji umieszczonych w kontekście.